

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «РЕГІОНАЛЬНІ ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНІ СИСТЕМИ»

Рівень вищої освіти

Освітньо-наукова програма

Загальний обсяг

Тривалість викладання

Обсяг навчальних занять

у т.ч. аудиторні заняття

лекції

практичні

Мова викладання

Третій

(освітньо-науковий)

«Туризм та рекреація»

4 кредити ЄКТС

4 семестр,

7 чверть

2026-2027 н.р.

120 год.

5 год/тиждень

3 години

2 години

українська

Кафедра, що викладає: туризму та економіки підприємства

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП»:

<https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=7619>

Консультації: за окремим розкладом, погодженим зі здобувачами вищої освіти

Онлайн-консультації: Microsoft Teams – команда «Регіональні туристично-рекреаційні системи»

Інформація про викладача:

Бєлобородова Марія Валеріївна

доцент кафедри туризму та економіки підприємства, доктор економічних наук

Персональна сторінка

<https://ep.nmu.org.ua/ua/teachers/beloborodova.php>

E-mail: Bieloborodova.M.V@nmu.one

1. АНОТАЦІЯ ДО КУРСУ

Освітня компонента «Регіональні туристично-рекреаційні системи» належить до переліку вибіркових навчальних дисциплін, що направлені на формування фахових компетенцій здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти ОНП «Туризм та рекреація» спеціальності ІЗ Туризм та рекреація на другому році навчання. Вона забезпечує фаховий розвиток здобувача та спрямована на отримання знань про особливості функціонування,

управління та розвитку туристично-рекреаційних систем регіонального рівня.

Цей курс побудовано на засадах студентоцентрованого підходу (Student-Centered Approach), який розглядає здобувача вищої освіти як суб'єкта з власними унікальними інтересами, потребами і досвідом, спроможного бути самостійним і відповідальним учасником освітнього процесу.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни – сформувати у здобувачів поглиблені теоретичні та прикладні компетентності щодо моделювання, оцінювання, управління та стратегічного розвитку регіональних туристично-рекреаційних систем, з урахуванням принципів сталості, інклюзивності, цифровізації та ревіталізації територій.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Екологічне управління сферою обслуговування» є:

- вивчення концептуальних засад формування та функціонування регіональних туристично-рекреаційних систем у контексті сучасних наукових моделей;
- дослідження механізмів державного та регіонального управління туристичним розвитком і їх адаптацію до українських умов;
- опанування методик визначення життєвого циклу ТРС та інструменти управління їх розвитком;
- проєктування інклюзивних рекреаційно-реабілітаційних кластерів на рівні громад;
- формування навичок використання цифрових інструментів аналізу рекреаційних потоків та поведінкових патернів;
- вивчення процедур, стандартів та інструментів зеленої сертифікації рекреаційних територій.

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Реалізація мети вимагає трансформації програмних результатів навчання в дисциплінарні, а саме:

- інтерпретувати концептуальні моделі регіональних туристично-рекреаційних систем, розкривати їх структурно-функціональні особливості та роль у регіональному розвитку;
- критично оцінювати механізми державного та місцевого управління туризмом, розробляти пропозиції щодо удосконалення стратегій та політик;
- проводити комплексну діагностику, моделювання та прогнозування розвитку туристично-рекреаційних систем із використанням сучасних кількісних, цифрових та геоінформаційних методів;
- проєктувати інфраструктурні, інклюзивні та екологічно відповідальні рішення, включаючи ревіталізацію промислових територій, створення кластерів та впровадження зеленої сертифікації.

4. СТРУКТУРА КУРСУ

ЛЕКЦІЇ

1. Концепція регіональних туристично-рекреаційних систем (TRC) та їх роль у розвитку територій

1.1. Сутність і структура регіональних TRC

1.2. Туризм як драйвер економічного зростання та регіональної конкурентоспроможності

1.3. Міжнародні моделі розвитку регіональних TRC

2. Механізми державного управління регіональним туризмом

2.1. Національна туристична політика та інститути управління туризмом

2.2. Повноваження органів виконавчої влади у сфері регіонального туризму

2.3. Державні програми розвитку туризму на регіональному рівні в ЄС

3. Управління життєвим циклом туристично-рекреаційних систем

3.1. Етапи та стадії життєвого циклу туристично-рекреаційних систем

3.2. Методологія визначення стадії життєвого циклу TRC

3.3. Управлінські інструменти та моделі на різних стадіях розвитку TRC

4. Інфраструктурне забезпечення туристично-рекреаційних комплексів регіонів

4.1. Сучасні тенденції розвитку туристично-рекреаційної інфраструктури в регіонах України

4.2. Ревіталізація застарілих промислових територій як інструмент інфраструктурного розвитку

4.3. Фінансово-інвестиційні інструменти та моделі підтримки розвитку регіональних TRC

5. Інклюзивний розвиток регіонів на основі рекреаційно-реабілітаційних кластерів

5.1. Нормативно-правові аспекти інклюзивного розвитку на рівні регіонів і громад

5.2. Структура та функціональні елементи рекреаційно-реабілітаційного кластеру

5.3. Регіональні кейси та практики впровадження інклюзивних рекреаційно-реабілітаційних кластерів

6. Оцінювання та діагностика туристично-рекреаційних систем за принципами соціально-екологічної відповідальності

6.1. Ключові детермінанти інтегрованого розвитку туристично-рекреаційних систем

6.2. Діагностика та моделювання розвитку TRC: методи, підходи, індикатори

6.3. Соціальні аспекти взаємодії територіальних громад і стейкхолдерів із туристично-рекреаційними системами

7. Цифровізація рекреаційної діяльності

7.1. Цифрові інструменти аналізу поведінкових патернів рекреантів

7.2. Методи просторово-часового аналізу рекреаційного попиту

7.3. Аналіз сезонності, пікових навантажень та часових інтервалів активності, методи

8. Зелена сертифікація рекреаційних територій

8.1. Поняття та стандарти зеленої сертифікації рекреаційних територій

8.2. Процедури, етапи та інструменти проходження зеленої сертифікації

8.3. Практичні результати та кейси впровадження зеленої сертифікації «Green Destination»

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

1. Концепція регіональних туристично-рекреаційних систем (TRC) та їх роль у розвитку територій

2. Механізми державного управління регіональним туризмом

3. Управління життєвим циклом туристично-рекреаційних систем

4. Інфраструктурне забезпечення туристично-рекреаційних комплексів регіонів

5. Інклюзивний розвиток регіонів на основі рекреаційно-реабілітаційних кластерів

6. Оцінювання та діагностика туристично-рекреаційних систем за принципами соціально-екологічної відповідальності

7. Цифровізація та зелена сертифікація рекреаційної діяльності

Інформація для здобувачів заочної форми навчання. На сайті НТУ «ДП» розміщено графік навчального процесу. Протягом року передбачено заняття з викладачем відповідно до розкладу: 8 год. лекційних занять, 4 год. практичних занять, решту практичних завдань здобувач опановує самостійно. Здобувачі заочної форми навчання виконують передбачені навчальним планом індивідуальні завдання (контрольні роботи, практичні завдання, презентації, тестові завдання) та подають їх на кафедри на початку сесії, обов'язково до проведення контрольних заходів з дисципліни. Умови завдань розміщено на сторінці курсу на платформі Moodle. Форма контролю – диференційований залік.

5. ТЕХНІЧНЕ ОБЛАДНАННЯ ТА/АБО ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

На навчальних заняттях здобувачі повинні мати: гаджети з можливістю підключення до Інтернету; перевірений доступ до застосунків Microsoft Office: Teams, Moodle; Zoom; інстальований на ПК та /або мобільних гаджетах пакет програм Microsoft Office (Word, Excel, Power Point); активований акаунт університетської пошти на Office365.

6. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ТА ВИМОГИ

Оцінювання досягнень здобувачів здійснюється за допомогою прозорих процедур, що ґрунтуються на об'єктивних критеріях відповідно до Положення університету «Про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти», <https://cutt.ly/RER787v>. Досягнутий рівень компетентностей відносно очікуваних, що ідентифікований під час контрольних заходів, відображає реальний результат навчання здобувача за дисципліною.

6.1. Шкали

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів НТУ «ДП» здійснюється за рейтинговою (100-бальною) та інституційною шкалами. Остання необхідна (за офіційною відсутністю національної шкали) для конвертації (переведення) оцінок мобільних здобувачів.

Шкали оцінювання навчальних досягнень здобувачів НТУ «ДП»

Рейтингова	Інституційна
90...100	відмінно / Excellent
74...89	добре / Good
60...73	задовільно / Satisfactory
0...59	незадовільно / Fail

Кредити навчальної дисципліни зараховуються, якщо здобувач отримав підсумкову оцінку не менше 60-ти балів. Нижча оцінка вважається академічною заборгованістю, що підлягає ліквідації.

6.2. Засоби та процедури

Здобувачі вищої освіти можуть отримати підсумкову оцінку з навчальної дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів з поточного контролю та самостійної роботи складатиме не менше 60 балів.

Поточна успішність складається з успішності за одну підсумкову контрольну роботу (максимально оцінюється у 45 балів), оцінок за роботу на практичних заняттях (оцінюється 7 занять по 5 балів, максимально здобувач може отримати 35 балів) та оцінок за виконання самостійної роботи (1 презентація, яка захищається на практичних заняттях, де вона оцінюється максимально у 20 балів). Отримані бали за контрольні роботи, практичні заняття та виконання самостійної роботи додаються і формують підсумкову оцінку за вивчення навчальної дисципліни. Максимально за поточною успішністю здобувач може набрати 100 балів.

Підсумкове оцінювання (якщо здобувач вищої освіти набрав менше 60 балів та/або прагне поліпшити оцінку)	Визначення сумарного результату поточних контролів. У випадку коли здобувач отримав менше 60 балів – складається залік у вигляді комплексної контрольної роботи, яка містить 40 тестів (максимальна оцінка – 40 балів) та 2 питання теоретичного спрямування, кожне з яких оцінюється по 30 балів за умови повного розкриття тематичного спрямування. Максимальна кількість балів за диференційований залік: 100 балів
Практичні заняття	Відбувається вирішення тестових завдань. Максимально оцінюються у 35 балів (7 занять × 5 балів/заняття).
Самостійна робота	Кожен здобувач повинен/на підготувати презентацію, яку необхідно захистити на практичних заняттях. Презентація оцінюється у 20 балів.
Контрольні заходи	Максимально оцінюються у 45 балів (1 контрольна робота)

6.3. Критерії

6.3.1. Критерії оцінювання *практичного заняття*.

Проведення практичних занять ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі – тестах для виявлення ступеня оволодіння необхідними теоретичними положеннями, наборі завдань різного рівня складності для розв'язування їх на занятті. Практичні заняття включають проведення попереднього контролю знань, вмінь і навичок здобувачів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю здобувачів, розв'язування завдань із їх обговоренням, розв'язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання.

Кожне практичне завдання оцінюється за тестовими завданнями.

Тестові завдання складаються з 10 тестів, де є одна правильна відповідь. За умови вірного вирішення одного тестового завдання здобувач отримує 0,5 балів. Максимальна кількість набраних балів за тестові завдання – 5 балів.

6.3.2. Критерії оцінювання *письмової контрольної роботи*:

Контрольна робота містить: 35 питань, серед яких 25 тестових завдань із чотирма варіантами відповідей по 1 балу, 10 відкритих запитань (правильна відповідь оцінюється у 2 бали, частково правильна відповідь оцінюється в 1 бал).

6.3.3. Критерії оцінювання *самостійної роботи*:

Критеріями оцінювання самостійної роботи здобувачів є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на практичних заняттях.

Оцінювання самостійної роботи відбувається через захист презентацій на практичних заняттях, причому:

Критерії	Бальна шкала оцінки за критерієм
1.Усна доповідь: логіка побудови доповіді, повнота розкриття основних етапівдослідження; вміння чітко, ясно і стисло викладатисутність і результати дослідження; відповідність доповіді матеріалу презентації, дотримання структури доповіді	0 – доповідь не підготовлена, студент не спроможний чітко і ясно викласти сутність і результати дослідження; 1-2 - доповідь підготовлена, студент викладає загальні неузгоджені та часткові результати дослідження; 3-6 – доповідь підготовлена, але логіка доповіді не відпрацьована, презентація не відображає повністю основні етапи роботи, студент може викласти результати дослідження; 7-9 – доповідь логічно побудована, але студент не повно розкриває результати дослідження; 10 – доповідь логічно побудована, студент чітко, ясно, стисло і повно викладає сутність і результати дослідження, дотримується структури доповіді

2. Відповіді на питання. Повнота, глибина, обґрунтованість відповідей, вміння аргументовано захищати свої висновки	0 – студент не спроможний дати відповідь на запитання, відстоювати свою позицію; 1-2 – студент дає неповні, поверхневі, необґрунтовані відповіді на поставлені запитання; 3-4 – студент дає повні і ґрунтовні відповіді на запитання, але не здатний аргументовано захищати свою позицію; 5 – студент дає повні і ґрунтовні відповіді на запитання, здатний аргументовано захищати свою точку зору
3. Організація презентації. Використання та якість підготовки демонстраційних матеріалів: відповідність дизайну змісту і темою роботи; ергономічність, наочність та оформлення слайдів; ємність та стислість подання текстового матеріалу на слайді; повнота та відповідність темі графічного (ілюстративного) матеріалу;	0 – демонстраційні матеріали відсутні; 1-2 – демонстраційні матеріали є, але оформлення слайдів не розкриває тему та перешкоджає сприйняттю змісту результатів дослідження, текст важко читається, студент не використовує зміст слайдів для аргументації; 2-3 – демонстраційні матеріали є, використані засоби наочності інформації, але неякісно оформлені, мають місце помилки та неузгодженості, відсутні посилання на використані джерела, відсутні назви рисунків, діаграм; кількість слайдів не відповідає тривалості виступу; 4 – демонстраційні матеріали є, використані засоби наочності інформації, але мають місце помилки та неузгодженості; 5 – презентація гарно організована, оформлення слайдів розкриває тему, текст легко читається, доповідь супроводжується засобами наочності інформації гарної якості, які допомагають найбільш повно розкрити тему, інформація виділяється за допомогою кольору, розміру, ефектів анімації тощо.
Максимальна кількість балів	20

7. ПОЛІТИКА КУРСУ

7.1. Політика щодо академічної доброчесності

Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі). Політика щодо академічної доброчесності регламентується «Положенням про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка»», <https://cutt.ly/mERLa5A2>, Кодекс академічної доброчесності Національного технічного університету «Дніпровська політехніка», <https://cutt.ly/vERLfxF>. У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікаційна політика.

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту.

Обов'язком здобувача вищої освіти є перевірка один раз на день (щодня) поштової скриньки на Office365 та відвідування групи у Teams.

Протягом самостійної роботи обов'язком здобувача вищої освіти є робота з дистанційним курсом «Регіональні туристично-рекреаційні системи».

Усі письмові запитання до викладачів стосовно курсу мають надсилатися на університетську електронну пошту.

7.3. Політика щодо перескладання

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

7.4. Відвідування занять

З 24.02.2022 р. реалізація освітньої діяльності відбувається в умовах правового режиму воєнного стану. Наявна низка небезпек: повітряні тривоги, ризики припинення енергозабезпечення, мобільного та Інтернет-зв'язку. Згідно з наказами по університету у 2025-2026 навчального року освітня діяльність здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти всіх форм навчання здійснюється з використанням дистанційних технологій через синхронні та асинхронні комунікації. Відвідування онлайн лекцій та практичних занять реалізується через приєднання до команди Microsoft Teams. Під час повітряної тривоги заняття перериваються і продовжуються лише за умов перебування учасників освітнього процесу у захищених приміщеннях. Викладачем (за технічної та безпекової можливості) здійснюється запис заняття для підтримки асинхронного формату навчання.

У випадках відсутності енергозабезпечення, мобільного та Інтернет-зв'язку викладачем забезпечується асинхронний формат навчання та комунікація зі здобувачами за допомогою каналів зв'язку, що функціонують. Про причини неможливості взяти участь в онлайн заняттях, ускладненні доступу до матеріалів на дистанційних платформах НТУ «ДП» тощо здобувач вищої освіти має повідомити викладача в особистих повідомленнях чатів Microsoft Teams, або листом на корпоративну е-пошту НТУ «ДП», або через старосту чи представника адміністрації факультету.

7.5. Політика щодо оскарження оцінювання.

Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

7.6. Участь в анкетуванні.

Наприкінці вивчення курсу та перед початком сесії здобувачу вищої освіти буде запропоновано анонімно заповнити електронні анкети, які дозволять оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати ваші пропозиції

стосовно покращення змісту навчальної дисципліни «Регіональні туристично-рекреаційні системи».

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Методи навчання на лекціях:

- вербальний метод (лекція, дискусія тощо);
- методи візуалізації (презентація, метод ілюстрації (графічний, табличний, тощо), метод демонстрацій та інші);
- метод евристичних питань;
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування тощо);
- інші методи у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо).

Методи навчання на практичних заняттях:

- вербальний метод (дискусія, співбесіда тощо);
- кейс-метод (вирішення ситуацій, розв'язання завдань тощо);
- метод мозкового штурму;
- метод евристичних питань;
- метод візуалізації (презентація, метод ілюстрації (графічний, табличний, тощо), метод демонстрацій та інші);
- дослідницький метод;
- пошуковий метод.

9. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Сталий розвиток туристично-рекреаційних систем: регіональний аспект / М.В. Белобородова; М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т «Дніпровська політехніка». – Дніпро: ПОРОГИ, 2024. – 244 с.

2. Бондаренко Л.А. Туризм як пріоритетний напрям соціально-економічного розвитку територій України в умовах євроінтеграції: монографія / Л.А. Бондаренко, М-во освіти і науки України. Нац. техн. ун-т «Дніпровська політехніка». Дніпро «АРТО ПРИНТ», 2024. 242 с.

3. Мальцев В.С., Кузьмінська Г.Є. Методологія оцінювання регіональної конкурентоспроможності на прикладі Європейського Союзу. *Наука та наукознавство*. 2022. № 1 (115). С. 34–47. <https://doi.org/10.15407/sofs2022.01.034>

4. Environmental management in tourism and hospitality: textbook. /М. Bieloborodova, L. Bezuhla, O. Kamushkov, T. Herasymenko/; Ministry of Education and Science of Ukraine, Dnipro University of Technology. – Dnipro: Jurfond, 2025. – 184 p.

5. Белобородова М.В. Управління туристично-рекреаційними системами: європейський досвід цифровізації. Реалізація європейського вектору розвитку економіки держави шляхом цифровізації : колективна монографія / За ред. А.В.

Череп, І.М. Дашко, Ю.О. Огренич, О.Г. Череп, В.М. Гельман. Запоріжжя : видавець ФОП Мокшанов В.В., 2024. С. 11-49.

6. Юхновська Ю. О. Формування стратегії розвитку кластеру туристичної галузі України та Запорізького регіону. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2019. Вип. 4(2). С. 59-65.

7. Ignatieva I., Serbenivska A., Orel A., Bieloborodova M., Bondarenko L. Innovative Approaches in the System of Regional Development Strategizing. *Review of Economics and Finance*. 2022. vol.20.2022. pp. 605-611. <https://doi.org/10.55365/1923.x2022.20.69>

8. Белобородова М. В., Безугла Л. С., Глагощук О. Г. Рекреаційні та реабілітаційні кластери в Україні: збалансована просторова організація. *Rehabilitation and Recreation*. 2024. №18(4). С. 107–118. <https://doi.org/10.32782/2522-1795.2024.18.4.11>

9. Mints O. Y., Bieloborodova M. V. Differentiation of tourist and recreational systems using self-organizing neural networks *Економічний вісник Дніпровської політехніки*. 2024. №4. С. 170-177. <https://doi.org/10.33271/ebdut/88>.

10. Дорожня карта «Відновлення малого та середнього бізнесу у секторі туризму та гостинності в 2023–2033 роках». URL: <https://nto.ua/assets/files/ntou-library-small-and-medium-sized-businesses-recovery.pdf>

11. Батиченко С. Групування регіонів України за демографічними показниками. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2020. №1/2 (76/77). С. 54-57. <http://doi.org/10.17721/1728-2721.2020.76-77.7>

12. Щербак Н. Стан туристичної галузі України та процес її відтворення в післявоєнний період. *Економіка та суспільство*. 2022. № 39. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-17>

13. Слатвінська Л. Сучасний стан та перспективи розвитку суб'єктів туристичної діяльності в Україні. *Економічні горизонти*. 2023. № 4(26). С. 76–87. [https://doi.org/10.31499/2616-5236.4\(26\).2023.291960](https://doi.org/10.31499/2616-5236.4(26).2023.291960)

14. Бондаренко Л.А. Міжнародний досвід розвитку туристичних регіонів. *Інновації та технології в сфері послуг і харчування*. 2023. №7. С. 15- 20. [https://doi.org/10.32782/2708-4949.1\(7\).2023.3](https://doi.org/10.32782/2708-4949.1(7).2023.3)

15. Аблеєва І. Ю., Пляцук Л.Д. SWOT-аналіз соціо-економіко-екологічних систем : навчальний посібник Суми : Сумський державний університет, 2022. 229 с.